

njem na dom za celo leto 32 D, pol leta 16 D, četrt leta 8 D. Izven Jugoslavije 56 D. Naročnina se pošlje na upravništvo »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroška cesta 5. List se dopušča do odpovedi. Naročnina se plačuje vnaprej. — Telefon interurban št. 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

35. številka.

MARIBOR, dne 13. avgusta 1925.

59. letnik.

Hrvatska sodba o Radiću.

Zajedničarji, stari hrvatski politični voditelji, ki so se pri zadnjih volitvah na ljubo slogi hrvatskega pokreta podvrgli vodstvu Radićeve stranke, so po HSS preokretu zopet samostojni. Za zahvalo so bili vrženi iz Radićevega poslanskega kluba in sam Radić jih je od vseh svojih zaveznikov kot prve grdo ozmerjal. Pri razpravah v skupščini so radićevci najhujše vpili, če je nastopil kak zajedničar ali kak seljaški poslanec, ki ne odobrava sedanje Radićeve politike, — in s pomočjo radikalov so jim tudi jemali besedo.

Ob tolikem nasilju in izzivanju so tudi zajedničarji opustili dolgotrajno obzirnost ter odločno nastopili proti vodstvu HSS. O Radiću so objavili v svojem glavnem dnevnem glasilu »Hrvat« v Zagrebu sledečo sodbo:

Izdajalci.

V naši zgodovini se še nihče ni z narodom tako krvavo igral, kakor Radić in vodstvo njegove stranke. Nihče ni tako sramotno dovršil svoje vloge, kakor ta žalostna družba.

Skozi sedem let je zbiral hrvatski narod vse moči svojega bitja za trenutek odločilnega boja proti vsiljeni centralistični ustavi. Vsi dosedanjí boji so šli za tem, da se ta za nas pogubni centralizem zruši in da se doseže revizija ustave, ki bi zajamčila hrvatskemu narodu življenje.

V tem strašnem sedemletnem boju je hrvatski narod mnogo pretrpel. Lomile so se eksistence, rušila so se domača ognjišča, uničevala se je upravna, prosvetna in celo sodna organizacija, gospodarski razvoj nam je bil presekani in strmoglavili smo v silno bedo. Ječe so se napolnile mučnikov, prelivala se je kri in padlo je več sto glav.

Boj je bil težek in krvav, a izid? Izid je popolna in sramotna kapitulacija, izvedena od onih, ki so to borbo vodili in se postavili na čelo naroda. Sedem let so govorili narodu, da je rešitev edino v republiki in da se na ničesar drugega ne sme pristati. Čelo roke in dneve so razglašali, do katerih naj bi prišla ta republika. A maenkrat, kar čez noč so izjavili, da je vse to neumnost in da so očarani od kraljevine. Ni ne slabo ne čudno, če se kdo navduši za monarhijo, a ta monarhija obstoji že sedem let in čemu se je potem tako dolgo vodila borba proti njej? Zakaj se je sedem let narod varalo in slepilo?

V hrvatskem narodu so bile stranke z avtonomističnim pa tudi s federativnim programom. Vse te stranke je pa Radić proglasil za izdajalce in je stavil konfederacijo (zvezo samostojnih držav) kot najmanjšo

hrvatsko zahtevo. Danes pa njegova družba ne mara ne konfederacije, ne federacije, ne avtonomije, navdušena je za kruti centralizem in ne zahteva niti takozvane upravne decentralizacije, ki jo je sam Pribečević zahteval. Radićeva družba torej stoji še nižje od Pribečevića.

Izdajalstvo, sramotno izdajalstvo je zagrešeno nad hrvatskim narodom. To je zločinska prevara, to je rop in zloraba narodnega zaupanja. Tem poslancem narod ni dal mandata, da prodajo njegove interese, ampak, da ga zastopajo in branijo. Če niso mogli ali pa niso hoteli zastopati programa, na katerem so bili izvoljeni, bi pa morali vrniti mandate narodu, da si izbere nove predstavnike. V najstrašnejših dneh obznane se je narod izjavil za prejšnji program svoje stranke in kdo si more predstavljati, da bo sedaj kar naenkrat za PP program, katerega so se radićevci z obema rokama oprijeli. Ni mogoče, da bi se narod dal sedaj ločiti od one ga programa samo za to, ker Radić tako hoče in ker bi to njemu prišlo. Pri celi stvari je pa najgrši zasmeš, s katerim radićevci govorijo o svojem izdajalstvu. Ko so Radića vprašali v Beogradu za vzroke njegovega preobrata, se je nasmejal: »Pa jaz sem znani zrakoplovce!« Tako grdega zasmehovanja si še gotovo ni dovolil noben voditelj. Verujemo v narod in njegovo zavest, ki bo pokvarila račune brezvestnih ljudi.

Zloraba kmetskega imena.

Radić ni v celem svojem zgovornem izjavi nenebne besede tolikokrat izrekel kot besedo kmet-seljak, seljaški. To naj bi pokazalo njegovo veliko ljubezen do seljstva in spoštovanje do kmeta. Če bi bilo to iskreno, bi zaslužilo vso pohvalo.

Vsaki politični stvari, pri kateri sodeluje, daje tudi seljaški pečat ter zahteva, naj se vnese beseda seljak, seljaški. Ko se je ustvaril opozicijski blok, je bila Radićeva zahteva ime: blok narodnega sporazuma in seljaške demokracije. Sedaj, ko je pa nastala vlada radikalov in radićevcev, ji je pa v svojem glasilu »Dom« dal naslov »narodno seljaška vlada«. Menda predstavljajo v tej vladi radikali narodni, radićevci pa seljaški del.

Sedanje svoje zaveznike radikale je Radić kar čez noč izjednačil s svojo stranko. Radikali so po najnovejših izjavah radićevcev istotako seljaška stranka po svojem ustroju in po svojem razumevanju. Radikali in radićevci imajo iste programe, tako se hvalijo sedaj radićevci in radi tega naj bi bilo prišlo do narodno-seljaške vlade. Preko te vlade je postala kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev seljaška država, kralj Aleksander pa narodni in seljaški kralj.

Tako pripoveduje danes Stjepan Radić.

Radikalna stranka je pa povodom razprave o sporazumu v svojem poslanskem klubu svečano izjavila, da ostaja popolnoma pri svojem dosedanjem programu. V sporazumu z radićevci ni radikalna stranka spreminila ničesar ne od svojega politično-državnega in ne od socialnega programa. Če se torej radikali danes seljaška stranka, so bili to tudi pred sporazumom z radićevci. Ali Radić ni tega sedem let priznal in je 7 let nazival radikale »nasilno bando«. Sedaj so pa naenkrat ti nasilniki, ko so dosegli z obznano vrhunec nasilja, proglašeni za »seljaško« stranko.

Hvaljen Isus! Živela republika! S tem pozdravom je Radić otvarjal svoje mnogoštevilne shode. Govoril je tudi o zlomljenem žezlu itd. In ko je skozi sedem let tako govoril, so vladali isti radikali in vladal je tudi kralj, ki sedaj vlada.

Lepo bi bilo, če bi bila radikalna stranka v resnici in po duhu kmetska ali seljaška. Če si tudi mislimo, da je to v resnici, se moramo pa le vprašati, kako da Radić tega sedem let ni videl. Če vidi šele danes radikale kot seljaško stranko, si izdaja s tem najslabše spričevalo, ki ne zadostuje niti za političnega vajenca, kaj šele za voditelja naroda. Ko si je hote ali ne hote izdal tako slabo spričevalo, se še pa vedno ne misli umakniti iz političnega delovanja, ampak še hoče biti naprej vodja naroda.

Da bi zadušil grajo in kritiko svojega preobrata in svoje sramotne kapitulacije, vpije zopet na ves glas o seljaštvu in in seljaški demokraciji. Kaj pomeni ta seljaška demokracija, so dovolj občutili seljaški poslanci v seljaškem klubu. Ko so zahtevali jasna pojasnila, niso dobili odgovora, ampak vodstvo jih je s psovkami vrglo iz kluba. Po načelu seljaške demokracije bi moral vladati in odločevati seljaški narod, Radić je pa začel čisto novo politiko popolnoma nasprotno od svoje prejšnje, brez seljaških poslancev, brez seljaškega kluba in tudi brez seljaškega naroda. Ko so nekateri poslanci izjavili, da ne odobravajo nove politike, jih je Radić pozval, naj odložijo mandate. Na odgovor, da jim je mandat dal narod, in da bodo narodu polagali račun, je pa Radić zavpil nad njimi: »Jaz sem vam dal mandate, meni odgovarjate in ne narodu!« In to naj bo seljaška demokracija?

Zapisana in v javnost iznešena je Radićeva izjava, da si je vse svoje velike politične parole ali gesla izmislil, da bi z njimi podžigal, a če to ne bi podžigalo, bi si bil kaj drugega izmislil. Radić torej brez sramu prizna, da je varal svoj narod, svoje kmete, prizna, da ni govoril resnice, ampak same laži. To pomeni, da je svoj narod, zlasti seljake vlekel za nos in da ga je smatral za nerazsodnega. Sedaj se vidi, kaj je njegova velika ljubezen za seljaštvo in njegovo veliko spoštovanje

LISTEK.

Zgodbe napoleonskega vojaka.

Francoski pisal Erckmann-Chatrian; preložil Al. B.

20

Sli smo čez malo brv. Ker so bili za vozom na čep dejali enega izmed sodov, so se vojak z vrčem gnetli okrog njega in pili drug za drugim. Ko je furir to videl, se je razjezil. Z oblastnim glasom je zaklical:

»S kako pravico plenite tu?«

Več maroderjev se je nato okrenilo; ko pa so videli, da smo samo trije, ker so bili drugi brez zadržke odšli naprej, je odgovoril nekdo:

»Aha, ti stari glumač bi tudi rad imel kaj od tega . . . prav tako . . . Zato ti pa ni treba vihati brk. Na, potegnili!«

Podal mu je vrč. Furir ga je vzel in pil in pri tem mene pogledal postrani.

»Na, fant«, je rekel nato, »če si kaj žejen. Vince je izvrstno!«

»Hvala«, sem mu odgovoril.

Nekateri izmed okrog stoječih pa so zaklicali:

»Proč, proč! Čas je!«

»Ne, ne!« so vpili drugi. »Počakajte . . . Poglejmo še enkrat.«

»Pomislite, tovariši«, je rekel furir z glasom poštenjaka; »saj veste . . . sila ni prida . . .«

»To je res«, je posmehljivo rekel neki tambor, ki je imel veliki trikotnik počez potisnjen do pleč, in pomežiknil, »to je res, a le tiho bodi, oskubili bomo kokoš kot se spodobi. Čemu bi človek na vse gledal!«

Furir ni rekel nič več. Zdelo se mi je, da ga je mene sram.

»Kaj hočete, prijatelj?« je rekel in pospešil korak, da mi došel tovariše. »V vojni ne more biti drugače . . . Človek vendar ne sme poginiti od glada in žeje!«

Mislil, da bi bil zaostal, ako bi se ne bil bal, da ga primejo. Jaz pa sem postal zamišljen in sem rekel sam pri sebi:

»Taki so pijanci! Včasih se jim oglasi vest . . . ko pa ugledajo vrč, pozabijo na vse.«

Proti deseti uri zvečer smo slednjič ugledali posamezne ognje na mračnem griču na desni strani od Ganeritza in od starega grada, v katerem je tudi brlelo nekaj luči. Bolj zadaj v ravnini je migljalo več drugih ognjev.

Noč je bila svetla. Hudo deževje je bilo razjasnilo nebo. Ko smo se bližali bivoku (prenočišču pod milim nebom), nam je nekdo zaklical:

Kdo je?

»Francija!« je odgovoril Furir.

Srce mi je utripalo, ko sem pomislil, da bom v nekih minutah zopet videl stare tovariše, ako so še živi.

Od skednja, ki je stal pol streljaja oddaljen od vasi, se nam je že bližala straža, da nas pregleda. Prišli so k nam, in njih poveljnik, star, sivolas podporočnik, ki je nosil pod plaščem roko v obvezi, nas je vprašal, odkod in kam in če nismo spotoma videli kaj kozaških oddelkov. Furir je odgovoril za nas vse. Častnik nam je nato odgovoril, da je Souhamova divizija zapustila ganeritsko okolico. Ukazal nam je, naj gremo z njim, da pregleda naše potovnice. Molče smo šli za njim mimo ognjev, okrog katerih so bili legli spat vojniki, čezinež pokriti s posušenim blatom. Niti eden se ni ganil.

Slednjič smo prišli k skednju. Bila je stara opekarna. Široka streha je bila podprta s stebri, ki so šest do sedem čevljev visoko moleli iz tal. Zadaj so bile naložene velike zaloge lesa. Znotraj je bilo toplo. Bilo je zakurjeno in naokrog je dišalo po žganem kamenju. Prostor pred pečjo je bil poln vojakov, ki so bili s hrbiti naslonjeni na steno in so sladko spali. Svit ognja pod črnimi tramovjem je švigal preko njih. Ob stebrih so se svetile piramide, sestavljene iz pušk. Zdi se mi, kakor bi še sedaj videl vse te stvari; čutim, kako gorkota prešinja moje telo, vidim tovariše, kojih sulanje se pričinja kaditi blizu ognja, kako molče čakajo, da bo častnik nehal čitati potovnice ob ognju temnordečem svitu. Zbujen je bil en sam star, suh, ogorel vojak. Noge je bil položil navskriž, med kolena je držal čevljev ter ga krpal z nitjo, vdeto v šilo.

Jaz sem bil prvi, kateremu je častnik vrnil potovnico z opombo:

»Vaš bataljon najdete jutri dve uri odtod pri Torgau.«

Stari vojak, ki me je opazoval, je nato roko položil na tla in mi s tem pokazal, da je tam še prostora. Sedel sem poleg njega in obul sveže nogavice in nove čevlje, ki sem jih bil dobil v Lipskem. To mi je silno dobro delo.

Starec me je vprašal:

»Ali pojdeš zopet k polku?«

»Da, k šestemu v Torgau.«

»Odkod pa prihajaš?«

»Iz bolnišnice v Lipskem.«

»Saj ti je videti — dobro si rejen. Tam so te mastili s perutnino, mi pa tukaj jemo s praznega krožnika.«

Ozrl sem se na speče tovariše in sem videl, da je prav povedal. Teh ubogih novincev je bila samo še kost in koža. Bili so rumeni kot vosek, bledosivi, nagubani ob razgovor. Človek bi bil mislil, da se sploh ne morejo več držati pokoncu.

Čez nekaj časa je nadaljeval starec:

»Ali si bil ranjen?«

»Da, pri Lützenu.«

»Štiri mesece v bolnišnici!« je mrmral in našobil spodnjo ustnico. »Kakšna sreča! Jaz pa prihajam iz Španije. Veselil sem se, da bom zopet našel cesarske take kot leta 1807 . . . Sama jagnjeta . . . Čedalje slabše je, to moram reči.«

Tako je tiho govoril sam s sabo, ne da bi se zmenil zame, in je s stisnjenimi ustnicami vlekel nit kot pravil čevljar. Tampatam je tudi pomeril čevlje, da vidi, če ga šiv ne tišči. Slednjič je šilo spravil v tornister, obul čevlje in se po strani ulegel na slamo.

Bil sem tako utrujen, da sem se moral siliti k spanju. Čez eno uro sem pa vendar trdno zaspal.

Drugo jutro smo šli s furirjem Poitevinom in s tremi drugimi vojaki zopet na pot. Najprej smo prišli na veliko cesto, ki pelje ob Labi. Vreme je bilo vlažno. Veter je zaburkal reko in prav na cesto metal pene.

Celo uro smo že hiteli, kar zakliče furir:

»Pozor!«

seljakov. Vse to si je on izmislil. Seljaško ime je rabil samo za to, da to ime blati. To ime mu je bilo lažnjiv naslov ali firma za doseganje čisto drugih ciljev. Ko je seljaško ime zvezal s svojo vratolomno politiko, je to ime tako zalil in zlorabljal, kakor še nihče pred njim in upamo tudi, nihče več za njim, ker seljaški svet ne bo več dopustil, da bi ga kdo na tako brezvesten način slepil in varal.

Prijateljem kat. dijaštva.

Velika kulturna in gospodarska borba, ki je v naših dneh bije slovensko ljudstvo, zahteva bolj kakor kdaj neustrašenih in poštenih kulturnih ter gospodarskih delavcev. Ravno katoliška akademska mladina pa, ki ji je v bodočih desetletjih namenjeno to visoko ter častno poslanstvo in ki je vsled izpričala, da je uresničevanje njenega programa v popolnem skladu s težnjami slovenskega ljudstva, doživlja dandanes trdo preizkušnjo; splošni gmotni krizi se je pridružila nova nevarnost. Pokazalo se je namreč v zadnji dobi, da so na delu sile, ki hočejo s pristranskim podeljevanjem štipendij onemogočiti študije najrevnejšim izmed akademikov, sinovom kmetov in delavcev.

Trikrat se je bila obrnila katoliška akademska mladina na slovensko javnost za pomoč in trikrat je bilo slovensko ljudstvo v svoji ljubezni dokazalo, da zna lajšati življenjske težave svojih najzvestejših sinov in je s prispevki omogočilo obstoj akademske menze v Ljubljani, ki je navzlic raznim nasprotnikom skozi tri leta vzdrževala do 150 revnih kat. akademikov.

Tekom let pa so se draginjske razmere poslabšale, zato in pa da se obstoj akademske menze zasigura za več let, se je izkazala potreba, da se prihodnje šolsko leto poleg vsakoletne običajne nabiralne akcije izvede tudi efektna loterija v prid akademski menzi. V težki za vesti odgovornosti stopajo koncem letošnjega študijskega leta podpisani pred slovensko javnost s tem naznanilom in pa v trdnem prepričanju, da bo slovensko ljudstvo tudi ob tej velikopotezni akciji stalo naši katol. akademski mladini ob strani z materijalno in moralno podporo, z dobro voljo in odprtim srcem.

† Ant. Bon. Jeglič,

škof ljubljanski

† Andrej Karlin,

škof lavantinski

Andrej Kalan,

dr. Anton Korošec

dr. Matija Slavič,

stolni prošt

nar. poslanec

univer. prof.

Ivan Brodar, narodni poslanec, Franc Časl, stolni kanonik, Karel Čeč, ravnatelj, Jan. Golec, gl. urednik, Adolf Dostal, banč. uradnik, dr. Anton Jerovšek, ravnatelj, M. Krajnc, tajnik, dr. Jos. Leskovar, odvetnik, dr. Ivan Slokar, banč. ravnatelj, Jože Stabej, ravnatelj drž. borze dela, dr. Ivan Stanovnik, odvetnik, dr. Ivan Tomažič, stolni dekan, Cilka Krekova, prof. Dolenčeva, dr. Kodretova, Mara Vatovecova.

SESTANEK IN OBČNI ZBOR ZVEZE SLOVENSKIH VOJAKOV IZ SVETOVNE VOJNE NA BREZJAH

dne 30. avgusta t. l.

Nekaj dni nas samo loči od sestanka na Brezjah, katerega smo lansko leto sklenili. Obenem s sestankom se bo odkrila spominska plošča v cerkvi in se bo vršil tudi občni zbor ZSV. Pravila zveze so potrjena ob ljubljanskega in mariborskega velikega župana in obsega

Obstal je bil in vihal nos po zraku kot lovski pes, ki nekaj voha. Vsi smo poslušali, a nisimo ničesar mogli slišati zaradi šumenja valov na bregu in vetra v drevesih. Poitevin pa je imel boljše uho kot mi.

»Tam zadaj streljajo«, je rekel in pokazal proti gozdiču na desni strani. »Morda stoji sovražnik nam nasproti — glejmo, da mu ne bomo tekli naravnost v žrelo. Najboljše storimo, da gremo v gozdič in previdno nadaljujemo svojo pot. Na drugi strani bomo potem videli, kaj se godi... Ako so Prusi ali pa Rusi, se umaknemo nazaj, da nas še videli ne bodo. Ako pa so Francozi, pojdemo naprej.«

Vsak je priznal, da ima furir prav; na tistem sem se čutil pretkanosti tega starega pijanca. Krenili smo torej s ceste v gozdič, Poitevin naprej, mi pa za njim z nabitimi puškami. Tih smo stopali in obstali na vsakih sto korakov ter poslušali. Streljanje se je bližalo. Strelji so padali posamezno in odmevali po globelih. Furir je rekel:

»Streljavarji so. Opazujejo polzvedovalni oddelek konjenice, ker jim oni ne odgovarjajo.«

Zadel je pravo: deset minut pozneje smo našli med drevjem bataljon francoskih pešcev, ki so kuhali med vresjem, v daljavi pa so se kozaški oddelki vili čez sivo ravnino od vasi do vasi. Nekaj streljavarjev na robu gozda je streljalo na jezdece, katerih pa strelji skoro že niso več dosegali.

»O, zdaj ste pa že kar doma, prijatelji«, mi je smehljaje rekel Poitevin.

Dobre oči je moral imeti, da je mogel iz take daljave čitati polkovo številko. Jaz pa sem zaman napenjal oči: videl sem samo bedne, v cunje zavite postave z ostrimi nosovi, mrzlično žarečimi očmi in ušesa, ki so stala od glave zaradi upadlih lic. Plašči so jim bili trikrat do štirikrat preširoki. Človek bi jih skoro imel za kolobarne plašče, ker so delali toliko gub po rokah in čez kolke. O blatu in nesnagi niti ne govorim: bil je grozen pogled.

Ta dan mi je bilo dano izpregledati, zakaj so Nemci kmalu po naši zmagi pri Lipskem delali tako vesele obraze.

Krenili smo k dvema majhnima šatoroma, kjer so v njih bližini trije ali štirje konji škopali redko travo. Tam

delokrog Zveze obe oblasti. Slavnost se bo vršila po sledečem sporedu:

Ob pol 10. uri zapoje tovariši pevci v cerkvi »Ti, o Marija«. Nato odkrije in blagoslovi superior vojne mornarice v. p. p. Monsig. Karol Kokalj spominsko ploščo. Zbor zapoje »Blagor mu«.

Ob 10. uri pred cerkvijo začetek cerkvene slovesnosti. Govori Fr. Bonač, tajnik Zveze. Za govorom sledi sv. maša, pri kateri bo igrala godba. Po maši zapoje pevci žalostinko »Vigred se povrne«, nakar intonirajo bivši vojni kurati »Libera« za padle vojake. Po končanih molitvah zapoje pevci »Oj Doberdob« in Maroltovo harm. nar. pes. »Oj ta soldaški boben«. Nato otvori predsednik Zveze, major v p. Martin Colarič občni zbor, na katerem podajo funkcionarji svoja poročila. Sledje pozdravi in govori. Vsi govorniki naj pred občinim zborom predlože osnutek govora. Nihče ne sme govoriti več kot pet minut. Po pozdravih in govorih se bo volil poslovni odbor in dva revizorja za leto 1925-26 ter se bo določil kraj občnega zbora in sestanka za prihodnje leto. Slučajnosti. Godba zaigra »Bože pravde«. Ob 2. uri popoldne poseben sestanek vseh zaupnikov Zveze v samostanski dvorani.

Pevci, pripravite dobro objavljene pesmi. Zbirališče pevcev pred shodom v samostanu. Kratka izkušnja ob 9. uri v samostanski dvorani.

Polovična vožnja je dovoljena. Shranite dobro in ne oddajte nikjer voznih listkov (kot nekateri lanj); za

vožnjo nazaj velja isti listek in pa izkaznica, ki jo dobite na Brezjah. Tam bodo dobili udeleženci tudi pravila Zveze s sliko spominske plošče.

Tovariši, vsi na Brezje in ob vsakem vremenu! — Vajeni discipline držite jo tudi brezpogojno na Brezjah in pokorite se v vsakem oziru rediteljem, ki bodo imeli trobojne znake na levem rokavu.

Sestanek je namenjen vsem tovarišem brez razlike mišljenja in strank, ki so služili v svetovni vojni, pri kateremkoli vojnem odred ali polku.

Tov. zaupnike prosimo, naj nam javijo, če le more, število udeležencev iz posameznih krajev, da bomo mogli obvestiti železnico glede potrebnega števila voz oziroma posebnih vlakov. Iz Ljubljane bo vozil takoj po rednem gorenjskem vlaku v nedeljo ob pol 8. uri proti Otočam poseben vlak, ki se bo vračal iz Otoč ob pol 5. uri tako, da bo imel v Ljubljani zvezo z vsemi drugimi vlaki.

Godba, obstoječa iz 50 mož se opoldne razdeli na dve skupini.

Na veselo svidenje 30. avgusta na Brezjah!

Odbor ZSV. v Ljubljani.

Pripomba za udeležence iz bivše Štajerske. Poseben vlak iz Maribora bo vozil v soboto, dne 29. avgusta t. l. okrog 1. ure popoldne ter bo sprejemal udeležence na vseh postajah od Maribora do Litije. Udeleženci iz stranskih prog naj uredijo svoj odhod tako, da se lahko pridružijo posebnemu vlaku. Vrnitev bo v nedeljo po

Ponosna sem

na svoje belo perilo.

Kdor hoče imeti enako srečno belo perilo, mora uporabljati samo najboljša pralna sredstva. Takšno sredstvo pa je samo „Gazela“ mila.

GAZELA MILO

sem našel polkovnika Loraina, ki je bil s tretjim bataljonom poslan na levi breg Labe. Bil je dolg, suh mož z rjavimi brki in ne posebno pohlevnega obraza. Z nabranim čelom nas je gledal prihajajoče. Ko sem mu pokazal potovnico, je samo rekel:

»Pojdite k svoji stotniji!«

Odšel sem, misleč, da bom pač spoznal nekaj tovarišev četrte stotnije. Toda izza Lützena so spojili stotnije s stotnjami, polke s polki, divizije z divizijami. Ko sem prišel v znožje hriba, kjer so taborili grenadirji, nisem spoznal nikogar. Ko so me ljudje videli prihajati, so me gledali po strani, kot bi hoteli reči:

»Ali bi ta tudi rad juho? Le počasi! Najprej bomo videli, kaj je prinesel za v kotel.«

Sram me je bilo, ko sem vprašal, kje leži moja stotinja. V tem pa je koščen veteran z dolgim, kot orlov kljun upognjenim nosom in širokimi pleči, okrog katerih je opletal stari, ponošeni plašč, dvignil glavo, v me uprl oči in potem mirno rekel:

»Glej, glej! Ti si, Jože! Mislim sem, da si že štiri mesece pod grudo.«

Zdaj sem šele spoznal ubogega Cebedeja. Moj obraz ga je menda omehčal, kajti ne da bi vstal, mi je stisnil roko in zaidical:

»Klipfel! ... Jože je tu!«

Drug vojak, ki je sedel na bližnjem kotlu, je okrenil glavo in rekel:

»Ti si, Jože? Poglej no! Torej nisi mrtev?«

To je bilo vse, s čimer so me pozdravili! Sila je napravila iz teh ljudi take sebičneže, da so mislili samo na sebe. Cebedej pa je vendarle ohranil dobro srce. Pogledal je druge tako, da so se ga zbal, ter me povabil, naj sedem k njegovemu kotlu. Ponudil mi je svojo žlico, ki jo je nosil v plaščevi gumbnici. Jaz pa sem hvaležno odklonil njegovo ponudbo, ker sem prejšnji dan pametno storil, da sem se oglasil pri mesarju v Rlesu in v torbo spravil tucat klobas, dobršen kos kruha in stekleničico žganja. Razvezal sem torej telečak, vzel ven klobase in dal dve Cebedeju. Kar solze so mu stopile v oči. Hotel sem jih tudi drugim tovarišem ponuditi nekaj, Cebedej pa je uganil

moje misli, mi s pomenljivim obrazom roko položil na ramo in rekel:

»Kar lahko oddaš, tudi lahko obdržiš!«

Potem se je umaknil izmed tovarišev. Jedli smo in pili malo žganja. Drugi so molčali in nas gledali po strani. Klipfel je bil zavohal česnov duh. Obrnil se je k nam in rekel:

»Hej, Jože, jej no iz našega lonca! Za vraga, tovariši so vendar tovariši!«

»Je že prav!« je odgovoril Cebedej. »Zame so klobase najboljši tovariši. Kadar nanese, jih človek vedno po pet najde.«

Potem je sam zopet zadrnil mojo torbo in mi rekel:

»Shrani, Jože! ... Če dalje kot mesec dni nisem jedel tako dobro. Zate ne bo škoda, boš videl.«

Pol ure pozneje je boben zapel k zbiranju. Streljavarji so se zopet združili z nami. Seržant Pinto, ki je bil med njimi, me je spoznal.

»Hej!« je rekel. »Torej ste vendar odnesli zdravo kozo! To me veseli ... Prišli ste pa ob slabem času. — Slaba vojna — slabal« je pristavil z glavo majaje.

Polkovnik in poveljniki so zajahali in odmarširali smo, Kozaki so se umaknili. Zato smo poljubno puško vzeli pod pazduho ali pa preko rame. Cebedej je korakal poleg mene in pripovedoval, kaj se je bilo zgodilo izza Lützena; najprej o veliki zmagi pri Bautzenu in Wurschenu, o hitrih pohodih, da prehitimo bežečega sovražnika, o veselju nad zaletom proti Berlinu; potem o premirju, ko so čete počivale po raznih vaseh; dalje o prihodu španskih veteranov, groznih ljudi, ki so bili navajeni plenitev in so učili mlade vojake živeti na stroške kmetov.

Nesreča pa je nanese, da se je proti koncu premirja vse dvignilo proti nam. Prebivalstvo nas je črtilo. Za našim hrbtom so podirali mostove, obveščali Pruse, Ruse in druge sovražnike o našem najmanjšem premikanju in nam vsakokrat, ako nas je zadela nesreča, skušali še bolj škodovati, namesto da bi nam pomagali. Močno deževje nas je popolnoma zdelalo.

(Dalje prihodnjic.)